

wat het besproken, meer *theoretisch*, gedeelte daarvan betreft, wel eenigermate kunnen vergoelijken. Niet alzoo met het oog op het meer *practische Tweede* gedeelte, — handelende over het aanwijzen der middelen tot voorziening in zuiver drinkwater. *Dit* hebt Ge nagenoeg ten eenenmale geïgnoreerd, het stilzwijgend in uw onzacht oordeel over „*het*” Rapport *in toto* inbegrijpende.

Ten aanhoore van een groot aantal der tegenwoordige medici werd zoodoende de verdienstelijke arbeid van de kundige en volijverige voormalige oude bewerkers van dit Gedeelte door U geheel in de schaduw gesteld.

Reeds alleen uit hoofde van de algemeen gewaardeerde uitkomsten dáárvan, had ge *dezen* „oogst” niet mogen vergeten.

Uw eigen herhaald getuigenis omtrent den weldadigen invloed van de *waterleidingen* in het algemeen en van die te Groningen (niettegenstaande haren bacteriën-rijkdom) in het bijzonder, — en laat ons daarbij die te Batavia en elders in onze Oost-Indiën niet voorbijzien, — mag trouwens als een onnadenkend door U verzwegen, lofspraak gelden op de strekking van ons Rapport.

Zonder tegenspraak mag er op worden gewezen, als hebbende den eersten of althans voornaamsten aanstoot gegeven *tot de betere zorgen der Gemeente-Besturen voor het meer algemeen verschaffen van zuiverder Drinkwater in ons Vaderland en zijn Bezittingen*.

Van verscheidene, zoo militair-geneeskundige, als Akademische- en Staats-commissiën heb ik de eer gehad, lid uit te maken, maar van geen daarvan moet ik getuigen, dat het verkregen succës nuttiger en uitgebreider is geweest. Een krachtige ondersteuning dier uitspraak volgt uit het feit, dat dit Rapport zoo vlijtig is geraadpleegd, dat weldra een *Tweede Druk* noodig is geworden, voorzeker een, voor Commissie-werk en nog wel in de Nederlandsche taal geschreven, uiterst zeldzaam verschijnsel.

Doch genoeg, vooral over een onderwerp uit de oude doos, die ge ziet, dat, als die van PANDORA, met eenige omzichtigheid behoort te worden geopend.

Ten afscheid vraag ik U vergiffenis voor wellicht bestaande dwaling in mijn opvatting uwer uitdrukkingen in welke het mij toescheen, dat Gij als „*detractor temporis acti*”, waart opgetreden. Wederkeerig vertrouw ik, dat Ge ditmaal het „*propria laus sordet*”, als zijnde niet oorspronkelijk, maar door U zelve uitgelokt, niet op mij zult toepassen.

Uw Dw. Collega,

's-Gravenhage, September 1895.

Dr. A. W. M. VAN HASSELT.

VLEESCHVERGIFTIGING.

Enkele weken geleden werd mijn hulp ingeroepen bij een vrouw, die lijdende was aan braken en diarrhee. Bij onderzoek bleek mij, dat de vrouw lijdende was aan gastro-enteritis en wel infectiosa (hooge koorts, deliriën, hoofdpijn, groote mate van onrust, behalve nog bovengenoemde symptomen).

Haar man en zoon lagen beiden te bed met dezelfde verschijnselen, hoewel niet in zulk een hoogen graad. Drie huishoudens in de buurt leverden patiënten met dezelfde verschijnselen, terwijl ik den volgenden dag nogmaals ontboden werd in twee andere huisgezinnen. In het geheel waren 17 personen lijdende aan gastritis of aan gastro-enteritis.

Alle patiënten zijn na een ziekte van 1 à 2 weken hersteld, uitgezonderd een vrouw, die aan het einde der 2de week is gesuccombeerd.

Wat was de causa?

Bij een boer in de buurt was een jong kalf gestorven, en deze had het present gegeven aan een der patiënten, die het verder had rondgedeeld. De eigenaar beweert, dat het kalf geen teekenen van ziekte had vertoond; degene, die het present had gekregen, en na het van de huid ontdaan te hebben in stukken had gesneden, zeide mij, dat het kalf een etterenden navel had. Wat ook de juiste toedracht zij, of dat het kalf gestorven is aan piaemie of septicaemie, of dat het vleesch in rotting was overgegaan, het vleesch was in beide gevallen voor de consumptie totaal ongeschikt.

Dergelijke gevallen als bovengenoemd, doen zich ten platten lande veelvuldig voor en ik moet hierin beslist Dr. BLOOKER tegenspreken, die op de jongst gehouden vergadering onzer Maatschappij heeft verklaard, dat het nadeel voor de gezondheid tengevolge van geen algemeene keuring niet zoo groot is. Het door mij geciteerde is, dunkt mij, toch niet van belang ontbloot.

Maar, zelfs wanneer de motie der Commissie aangeromen was, die een behoorlijk onderzoek eischt door een deskundige, van alle vleesch van in nood geslachte of gestorven dieren, dat in den handel gebracht wordt, zouden de maatregelen nog onvoldoende blijken. Er was hier geen sprake van vleesch, dat in den handel gebracht was, het was eenvoudig weggegeven. En juist dit gebeurt meermalen.

Om hieraan een einde te maken, is slechts één mogelijkheid en dat is keuring van *alle* vee en vleesch, zooals het rapport luidt der Ned. Maatsch. tot bevordering der Veeartsenijkunde.

De Heer ESVELD vraagt in zijn brochure (zie l. n. der *Wetenschappelijke bladen*): waarom wordt door ieder geneesheer in eigen kring niet geijverd voor een geregelde vleeschkeuring of ten minste voor een scherp toezicht op hetgeen er geschiedt met het vleesch van gestorven of in nood geslachte dieren?

Zeer juist, maar hoevele gemeenten zullen daartoe overgaan, wanneer dit niet van hooger hand geregeld wordt, en geen straffen bepaald worden, die niet alleen hen treffen, die schadelijk vleesch ten verkoop aanbieden, maar ook diegenen, die zooals in het onderhavige geval, bedorven vleesch weggeven.

Het is te hopen, dat het rapport der Ned. Maatschappij tot bevordering der Veeartsenijkunde in goede aarde valle, opdat mettertijd vleeschvergiftingen zooveel mogelijk worden voorkomen.

A. KOOLEN.